

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Deres referanse:
16/7844

Vår referanse:
201605049-8 008

Sted, Dato
Oslo, 20.03.2017

POLITIDIREKTORATETS HØRINGSSVAR - STRENGERE STRAFFER FOR FLERE LOVBRUDD OG ENDRINGER I UTMÅLINGEN AV OPPREISNINGSERSTATNING

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets brev av 19. desember 2016 hvor forslag til endringer i straffeloven, straffeprosessloven og skadeserstatningsloven ble sendt på høring. Det foreslås blant annet strengere straffer i saker hvor gjerningspersonen har begått flere lovbrudd. Videre at den som idømmes oppreisningsansvar overfor fornærmede i en straffesak ved utmåling av erstatning ikke skal gis noen fordel av å ha handlet i fellesskap med andre.

Departementet forela høringen direkte for samtlige politidistrikter, Politihøgskolen, Kripes og Økokrim. Vi har mottatt innspill fra Innlandet politidistrikt og Oslo politidistrikt. Innspillene følger vedlagt. Vi har også mottatt kopi av innspill fra Kripes og Politihøgskolen.

Vi har følgende merknader til høringen:

1 Merknader til departementets forslag

1.1 Utmåling av fellesstraff for flere lovbrudd

I høringsnotatet punkt 2.5 omtaler departementet utmåling av fellesstraff for flere lovbrudd.

Politidirektoratet er enig med departementet i at en heving av straffenivået vil være hensiktsmessig for å i større grad reflektere alvorret og grovheten i å begå gjentatt kriminalitet.

I punkt 2.5.3.1 går departementet gjennom enkelte dommer for å illustrere hvordan en straffskjerpelse som foreslått vil kunne slå ut i enkeltsaker. Selv om det nå tas sikte på å redusere kvantumsrabatten og slik heve straffenivået, må det fremdeles gis en kvantumsrabatt. Som Oslo politidistrikt påpeker, vil anvendelse av kumulasjonsprinsippet harmonere i liten grad med norske strafferettslige tradisjoner. I departementets gjennomgang av de enkelte dommene, kan det imidlertid synes som straffenivået er lagt tett opp til det resultatet kumulasjonsprinsippet ville ført til. Eksempelvis mener departementet at riktig straff etter deres forslag i Rt. 2015 s. 401 i utgangspunktet ville vært mellom 11 og 12 år for to voldtekter som isolert sett ville gitt en straff på 6 års fengsel. En straff på 12 år vil innebære

Politidirektoratet

en ren addisjon. Oslo politidistrikt mener derfor at en straff på 11 år ville vært mer passende og at det vil innebære en skjerpelse uten å gå for langt. Politidirektoratet er enig i dette.

Departementet gjør i punkt 2.5.3.2 rede for enkelte måter heving av straffenivået kan tenkes gjennomført. Det vises blant annet til at straffeloven (strl.) § 79 bokstav a ikke sier noe om hvordan straffen nærmere skal utmåles. Det foreslås derfor å lovfeste uttrykkelig at straffutmålingen skjer med utgangspunkt straffskjerpelsesprinsippet. Politidirektoratet er, på samme måte som både Innlandet og Oslo politidistrikt, av den oppfatning at en lovfesting av straffskjerpelsesprinsippet bør skje i strl. § 79 bokstav a. Departementet har foreslått to alternativer som begge kan inntas i straffeloven § 79 bokstav a. På samme måte som både Innlandet og Oslo politidistrikt, er Politidirektoratet av den oppfatning at departementets andre alternativ bør tas inn i strl. § 79 bokstav a slik at det uttrykkelig fremgår av loven at fellesstraffen skal "stå i forhold til antallet lovbrudd som pådømmes". Vi er av den oppfatning at dette alternativet vil gi tydeligst uttrykk for intensjonen om reell straffskjerpelse.

Departementet foreslår videre å tilføye et nytt fjerde punktum i straffeprosessloven (strprl.) § 40 annet ledd, slik at det stilles større krav til rettens grunner for fastsetting av felles straff etter strl. § 79 bokstav a. Politidirektoratet støtter denne endringen, på samme måte som Oslo politidistrikt.

1.2 Heving av maksimalstraffen ved flere lovbrudd

I høringsnotatets punkt 2.6 vurderer departementet heving av maksimalstraffen ved flere lovbrudd.

Politidirektoratet er enig i at det fremstår som hensiktsmessig å øke de maksimale strafferammer i § 79, slik departementet har redegjort for. Særlig hensiktsmessig vil dette være i de tilfeller hvor et lovbrudd alene vil gi straff som ligger tett opp mot det som er maksimal strafferamme etter gjeldende rett. Også Innlandet politidistrikt tiltrer departementets forslag i høringsnotatets punkt 2.6. De viser blant annet til at det er ønskelig å oppnå større forholdsmessighet mellom lovbrudd og straff i de mest alvorlige straffesakene enn hva det er i dag.

1.3 Oppreisningsansvar for lovbrudd begått av flere i fellesskap

I høringsnotatets punkt 3 vurderer departementet oppreisningsansvar for lovbrudd begått av flere i fellesskap.

Politidirektoratet er, på samme måte som både Innlandet og Oslo politidistrikt, enig i departementets lovforslag.

I punkt 3.2.7 omtaler departementet voldsoffererstatning særskilt. Det fremgår der at det ikke foreslås å ta inn en tilsvarende utmålingsregel i voldsoffererstatningsloven § 6 som i forslaget til skadeserstatningsloven § 3-5. Oslo politidistrikt mener at voldsoffererstatning bør ligge på samme nivå som erstatningen som idømmes av retten. De viser blant annet til at fornærmede ikke bør bli belastet med selv å inndrive det overskytende. Politidirektoratet er også av den oppfatning at det synes rimelig og hensiktsmessig at voldsoffererstatningen i utgangspunktet bør dekke totalsummen som gjerningspersonene plikter å betale etter departementets endringsforslag i skadeserstatningsloven.

Politidirektoratet stiller spørsmål ved om en slik løsning som forslaget legger opp til, ved at det foreslås å ikke ta inn en tilsvarende utmålingsregel i voldsoffererstatningsloven § 6, vil kunne

skape et uheldig skille mellom saker etter voldsoffererstatningsloven hvor oppreisning er idømt av retten og saker hvor oppreisning ikke er idømt av retten/gjerningspersonen(e) er ukjent(e). Dette er et spørsmål som etter vårt syn bør vurderes nærmere, også i forbindelse med arbeidet med NOU 2016:9.

2 Konsekvenser for politiet

I høringsnotatets punkt 4 omtales økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene. Vi har enkelte merknader knyttet til de økonomiske og administrative konsekvensene for politiet.

Forslagene om straffskjerpelse innebærer å heve den felles straffen som blir utmålt når noen domfelles for flere straffbare forhold. For å nå intensjonen ved lovendringen må politiet trolig henlegge færre saker av prosessøkonomiske grunner, slik strprl. § 70 gir adgang til.

Politiet forholder seg i dag til at det gis såkalt kvantumsrabatt ved samtidig pådømmelse av flere saker. Konkret innebærer dette at i de tilfeller en gjerningsperson er anmeldt for flere straffbare forhold, vurderer politiet om det er saker som "etter reglene for straffutmålingen ved sammenstøt av flere lovbrudd medfører at ingen eller bare en ubetydelig straff ville komme til anvendelse" jf. strprl. § 70 første ledd. I slike tilfeller reageres det med såkalt prosessøkonomisk påtaleunntatelse etter strprl. § 70.

Statistikk hentet fra straffesaksregisteret i politiet (STRASAK) viser at i 2016 ble 8716 saker avgjort med prosessøkonomisk påtaleunntatelse (avgjørelseskode 073). Majoriteten av de sakene hvor det ble reagert med prosessøkonomisk påtaleunntatelse var såkalte bøteforhold. Disse sakene vil kun komme inn som skjerpene momenter når den felles straffen skal utmåles. Slik Politidirektoratet oppfatter høringsnotatet, er det ikke intensjonen å endre praksis på dette området.

Et mindretall av de 8716 sakene som i 2016 ble avgjort med prosessøkonomisk påtaleunntatelse var imidlertid av en slik karakter at det etter en lovendring vil måtte medføre etterforskning og irettføring av disse dersom intensjonen med lovendringen skal nås. Dette vil ha ressursmessige konsekvenser for politiet. Da det er uvisst hvor mange saker det er tale om samt at etterforskningsskritt og bevisførsel vil variere fra sak til sak, er det vanskelig å nå konkretisere hvor mye etterforsknings- og påtaleressurser som vil måtte gå med på å nå intensjonen ved lovendringen.

Med hilsen

Kristine Langkaas
seksjonssjef

Nina Helmersen Østvold
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg: Innspill fra Innlandet politidistrikt
 Innspill fra Oslo politidistrikt